

ՆՈՐԸՆՏԻՐ ՏԵՂԱՊԱՀՐ ԶԱՅ ԵՐՈՒՍԱԶԷՄԻ

Ամեն. Տ. եղիշէ Ս. Պատրիարքին մահաւան գոյժը կայծակի արագութեամբ տարածուեցաւ ամէն տեղ: Ս. Յակոբեանց Միաբաններս փութացինք Երուսաղէմ, մեր վերջին ազօթքն ու յարգանքը մատուցանելու և նոյն ատեն մեր հրաժեշտը տալու իրեն:

Այսպէս, թաղման արարողութիւնը տեղի ունեցաւ կիրակի, 11 Փետրուար, ժամը 10ին, Ս. Յակոբեանց Մայր Տաճարին մէջ: Իսկապէս, շատ սրտառուէ էր Հայոց Պատրիարքին թաղումը: Երուսաղէմի յարանուանութեանց հոգևոր պետերը ներկայ էին արարողութեանց. այսպէս, Յունաց և Լատինաց Պատրիարքները իրենց շքախումբով, ինչպէս նաև Ղպտի, Ասորի, Ֆրանսացի, Իսլամ և Հրեայ և այլ հոգևոր պետեր և պետական բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ, Ամերիկեան, Ֆրանսական, Անգլիական և այլ հիւպատոսներ և խոսուներամ ժողովուրդ: Պատարագիչն էր Գերշ. Տ. Ներսէս Արքեպս. Պոգոպալեանը. որ կը ներկայացնէր Ամենայն Հայոց Վաղգէն Կաթողիկոսը, իսկ Մեծի Տանն կրիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը կը ներկայացնէր Յունաստանի Առաջնորդ Գերշ. Տ. Սահակ Արքեպս. Այվազեանը: Արարողութեանց կը նախագահէր Ս. Աթոռոյս նորնաթիր Տեղապահ Գերշ. Տ. Թորգոմ Արքեպս. Մանուկեանը: Վերջին Սժումը կատարեց Ս. Աթոռոյս Լուսարարապետ Գերշ. Տ. Գարեգին Արքեպս. Գաղանճեանը: «Ողջոյն» ընթացքին, բոլոր Միաբաններս բնաւ բարձրացանք, մեր վերջին հրաժեշտի սղոյնը տալու Պատրիարքին...:

Արդարեւ, Հայոց Պատրիարքութիւնը Երուսաղէմի մէջ բացառիկ դիրք և իրաւունք կը վայելէ Յունաց և Լատինաց Պատրիարքութիւններու կողմէն: Այս իրողութիւնը անգամ մը ևս փաստուեցաւ մեր Պատրիարքին թաղման առթիւ:

✱

Ս. Յակոբեանց զինուորակալ Միաբանութեան Հայրերը թաղման առթիւ եկած

էին մեր այս բացառիկ դիրքը անգամ մը ևս ամրապնդելու և հաստատուն պահելու համար: Մեր կանանադրութեան համաձայն, 9 Փետրուարին, կէսօրէ առաջ, Միաբանութիւնս Պատրիարքական Տեղապահ ընտրեց Նիւ Եօրքի Հայոց Առաջնորդ Գերշ. Տ. Թորգոմ Արքեպս. Մանուկեանը, որ արդէն հինգ անգամ վերընտրուած է իբրեւ Առաջնորդ, ինչ որ աննախընթաց երեսոյթ մըն է Միացեալ Նահանգաց Հայոց Եկեղեցւոյ պատմութեան մէջ: Գերշ. Տ. Թորգոմ Արքեպս. կը նկատուի մեր ժամանակներու Հայոց Եկեղեցւոյ ամենէն արժէքաւոր եկեղեցականներէն մէկը, որ կ'ընտրուէր Տեղապահ 37 ձայնի վրայ 21 ձայնով:

Վեհափառ Վաղգէն Կաթողիկոսը չուտով հեռագրով շնորհաւորեց նորընտիր Տեղապահ Սրբաղանը ինչպէս նաև իսրայէլի կառավարութիւնն ալ վաւերացուց զինք իբրեւ Հայոց Պատրիարքութեան Տեղապահ, ինչ որ Միաբանութեան և ժողովուրդին մէջ մեծ ուրախութիւն և ոգևորութիւն ստեղծեց:

Նորընտիր Տեղապահը մօտէն ճանչնալու բախտը ունեցած եմ 1958ին, երբ Երուսաղէմ գացած էի իբրեւ ժառանգաւորաց Վարժարանի ուսանող: Այն ատեն դեռ վարդապետ, ինք Տեառն էր ժողովարարանին և Ընծայարանին (1957-60): Առաջին օրէն իսկ մեծ ազդեցութիւն գործեց իմ վրայ: Միայն սէր և համակրանք զգացած եմ իրեն հանդէպ: Զինք նկատած եմ իմ տիպար Տեսուչը: Ի հարկէ իրմէն առաջ ունեցած եմ ուրիշ տեսուչներ: Որովհետեւ իր մէջ տեսայ «Այր ի հաւատով և շնորհօք»:

Օժտուած է բազմակողմանի կարողութիւններով, առաքինութիւններով և տաղանդով: Իբրեւ եկեղեցական՝ նախ Աւետարանի պատգամները կ'ապրէր և ապա մեղի կը սորվեցնէր: Իր վարչական բոլոր կարողութիւնները ի սպաս դրած է միմիայն Հայոց Եկեղեցւոյ և հայ ժողովուրդին ծառայութեան համար:

երաժշտագետ և մեծ սիրահար մըն է կոմիտաս վարդապետին: Ժառանգաւորաց վարժարան մեր աշակերտութեան շրջանում, իր ղեկավարութեամբ կազմակերպեց նին, իր ղեկավարութեամբ դասը, և համերգ-Մայր Տաճարի դպրաց դասը, և համերգ-Ներ տունը Երուսաղէմի և Ամմանի մէջ:

Գրական և բանաստեղծական շնորհքներ ունի և հրատարակած է արդէն 14 հատորներ՝ գրական, բանաստեղծական, կրօնական և երաժշտական հրատարակիչ կրկեր: Մեծ նախանձախնդրութիւն ցոյց կու տայ մեր եկեղեցական աւանդութեանց և օրէնքներուն հանդէպ: Իբրեւ զինուորական Միաբան՝ քաջ պաշտպան է Երուսաղէմի մեր Սուրբ Տեղեաց իրաւունքներուն:

Իր գլխաւոր յատկանիշներէն մէկն է իր ընկերային ըլլալը, միշտ իր բարձրութեան վրայ մնալով հանդերձ: Այս մէկը շատ յայտնի եղաւ Ժառնգ. վարժարանին մէջ: Մեր Տեսուչն էր և նոյն ատեն մեր երէց եղբայրը: Երբ դժուարութիւն մը ունենայինք՝ իր մօտ կ'երթայինք. նախ կը լսէր մեզ և ապա իր թելադրութիւնները կ'ընէր մեզի և այսպէս, թեթեւեղ սրտով դուրս կ'ելլէինք իր սենեակէն: Ասոր համար, Ժառանգաւորները մեծ սիրով կ'ապուած էին իրեն: Աւետարանէն այս ոսկեհամարը ընտրած էր մեզի համար. «Ինչպէս ես ձեզ սիրեցի, դուք ալ զիրար սիրեցէք. ասով ամէնը պիտի գիտնան թէ իմ աշակերտներս էք» (Յովհ. ԺԳ. 34-35):

Այս ոգիով և այս սիրով կը կրթէր մեզ: Օրինակ՝ երբ Ժառանգաւոր մը իր մօտ կ'ելլէր գանդատելու իր ընկերոջ մօտին, նախ՝ Տեսուչը մտիկ կ'ընէր և ապա կ'ըսէր. «Իսկ դուն ինծի չըսիր թէ դո՛ւն իրեն ի՞նչ ըսիր կամ ըրիր...»: Ու այսպիսով խնդիրը կը փակուէր:

Շնորհիւ իր քաղցր և խանդավառ բնավորութեան, Ժառանգաւորացի մեր դժուար և միօրինակ կեանքը հաճելի կը դառնար:

Ամառուան արձակուրդներուն խուճմբար pique-nique կը կազմակերպէր, գտնազան խաղերու կը ձեռնարկէր և մեզ շարքաշուծեան կը վարժեցնէր: Մինչև օրս կը յիշեմ այդ քաղցր և յիշատակելի օրերը:

Ինք որ սնած էր Եղիշէ Դուրեան և Թորգոմ Դուռչակեան Պատրիարքներու շուշնիով և ոգիով, կ'ուզէր Ժառանգաւորաց վարժարանը և Ընծայարանը վերածել նոր Արմաշի, և ասոր համար մեզի կ'ըսէր. «Սիրելի տղաք, պէտք է միշտ սորվիլ պէտք է դարգանալ տեղ մը հասնելու համար. որովհետեւ նախ դուք պիտի սորվիք և պիտի դարգանաք, որպէսզի հետագային կարենաք սորվեցնել և դարգացնել ուրիշները: Երբ դիշուրը պտուկի քանկողնի մէջ, հինգ վայրկեան խորհեցէք թէ այսօր ի՞նչ բան սորվեցաք: Եւ կ'աւելցնէր. «Աստուած իւրաքանչիւրիդ շնորհք մը տուած է, այսպէս՝ երաժշտական, նկարչական, գրական, եայլն, և դուք էք որ պիտի գտնէք զայն՝ և անոր վրայ պիտի աշխատիք և դարգացնէք. այն ատեն է միայն որ կրնաք ինքզինքնիդ արժեւորել և լաւագոյն ձեռով ծառայել Եկեղեցիին և հայ ժողովուրդին»:

Դժբախտաբար, 1960 թուին կիսատ մնաց այս մեծ աշխատանքը՝ երկրէն իր հեռացումով:

Ահաւասիկ ճիշդ երեսուն տարիներ ետք, դարձեալ զինք ունինք, այս անգամ իբրեւ Ս. Յակոբեանց Միաբանութեան Տեղապահը: Անշուշտ ա՛յս ոգիով և խանդով պիտի գործէ Միաբանական, վարչական և տնտեսական կեանքին մէջ: Եղբայրական սիրով տոգորուած՝ մենք պիտի ունենանք ցանկալի Միաբանութիւն մը, որուն ա՛յնքան պէտքը ունինք այսօր վառքէն ներս թէ դուրս: Այս նոր զարթոնքով վառքը պիտի ապրի և պանծացնէ Դուրեան և Դուռչակեան Արմաշական ոսկեդարը:

Պատրիարքի քառասունքէն ետք, Տեղապահ Սրբազանը պիտի գումարէ Միաբանական ժողով, պատրիարքական ընտրութեան համար, ըստ մեր կանոնագրութեան: Այն ատեն պիտի ունենանք մեր նորընտիր Պատրիարքը:

Տեղապահ Սրբազանին կը մաղթենք կորով, համբերութիւն և նորանոր յաջողութիւններ, ի փառս Աստուծոյ, ի պատիւ Ս. Յակոբեանց Միաբանութեան և յօգուտ մեր ժողովուրդին:

ՎԱՁԷ ԻՐ. ՎՐԴ. ԻՓԵԱՏԻՈՍԵԱՆ
ԼԼԵԿԵՂ, 20 ՓԵՏ. 1990